

Wachters bij de Bron

In het leerhuis van de contemplatieve dialoog

Dirk Hanssens osb

59

DE KOVEL

*Efficiënt gebruik van allerlei technieken en communicatiemiddelen wordt tegenwoordig hoog aangeschreven. Maar om zelf kanaal te worden van Gods eigen verlangen en daarbij een vruchtbare dialoog met zichzelf, de anderen en God aan te gaan, is er nog iets anders vereist: contemplatie. Dat deze attitude kan worden aangeleerd en verfijnd, vertellen ons Eric en Lieve Bodson-Van Malderen, de drijvende krachten van het **Godsvriendenhuis** te Herent (bij Leuven). In de marge van hun fraterniteit – waarvoor overigens op een kerkelijke erkenning wordt gehoopt – loopt sinds 2003 het project ‘Wachters bij de bron’.*

De naam van jullie stichting kan in de oren van sommigen aanmatigend klingen.

Elke gelovige mag zich Gods vriend of vriendin noemen. Dit is trouwens een sterk bijbels gegeven. Jezus noemde zijn leerlingen vrienden. Anders dan in de Rijnlandse mystieke beweging uit de middeleeuwen claimen wij de titel ‘godsvriend(in)’ echter niet voor onszelf. De naam *Godsvriendenhuis* houdt anderzijds wel een opdracht in. Een groeiende en vruchtbare vriendschap met God in Jezus kan alleen als we ons laten inspireren door het voorbeeld van de grote vrienden van de Heer: bijbelse figuren, heilige mannen en vrouwen, kerkvaders en mystici. Die ‘groten’ getuigen door hun leven en geschriften van de helende en omvormende kracht van het evangelie. Op uiteenlopende manieren laten ze iets vermoeden van een Waarheid die de menselijke ervaring

en begrip te boven gaat. Hen tot onze vrienden rekenen, is toestaan dat ze ons begeleiden tot bij de Bron van waaruit zij leefden en werkten. Het is de Bron die midden in de tuin van Gods vriendschap opborrelt.

Jullie nodigen de deelnemers aan de bijeenkomsten in het Godsvriendenhuis uit om samen met die geprivilegieerden uit de christelijke traditie aan de Bron te gaan zitten. Wachten noemen jullie dat.

Wachten was het eerste wat die grote Godsvrienden deden. Hun wachten was waken. Zij wisten dat ze zelf eerst het vergaarbekken van Gods vriendschap moesten worden, vooraleer ze iets van het bronwater met anderen konden delen. Bernardus van Clairvaux zegt het mooi in één van zijn mystieke teksten, een klein commentaar op het Hooglied:

*Wees verstandig
en maak jezelf niet tot een
afwateringskanaal.
Een afwateringskanaal loost het water
onmiddellijk zodra het water
binnenkomt.
Bij een waterbekken is dat anders.
Een waterbekken wacht
totdat het geheel vol is.
Dan pas begint het over te lopen.
Een waterbekken deelt uit van
eigen volheid
terwijl het zelf gevuld blijft.*

*Kijk naar de bron van het leven.
Vul eerst jezelf
zoveel dat je overvloed
naar anderen.*

Die ‘overvloed’ is natuurlijk te vinden in de geschriften van de ‘wijzen’ uit Gods tuin. Ze goed lezen betekent dat we ons eerst dezelfde gesteltenis – de attitude van de ‘wachter bij de bron’ – moeten eigen maken. Vandaar de keuze voor de contemplatieve en dialogerende lezing van de mystieke geschriften. Het gaat niet om een wetenschappelijke manier van lezen maar om een leeswijze die de omvorming van de lezer in Christus bevordert. Openheid, intense aandacht en toewijding zijn daartoe vereist. Binnentreden in de ruimte van een mystieke tekst, veronderstelt dat je voorbij het loutere weten een stem

opvangt die de echo is van Gods zelfmededeling in Christus, een stem dus die een boodschap van liefde vertolkt én een appèl bevat om die vriendschap ook echt te beleven en te delen met anderen. Maar denk niet dat dit tot buitengewone ervaringen leidt. Mystici beleven God juist als aanwezig in het gewone van het dagelijkse leven en in de worsteling met diepmenselijke levensvragen.

In wat u zegt, herken ik de lectio divina die vooral door monniken dagelijks beoefend wordt.

In die traditie schrijven wij ons inderdaad graag in. *Lectio divina* is een beproefde manier om de vriendschap met Christus te cultiveren door vertrouwd te luisteren naar de teksten van de Schrift. Het is een beschouwende, biddende lezing waarbij je in gesprek treedt met Christus en waarbij Hij je de onderwerpen ter conversatie aanreikt. Dit “rusten in God”, zoals Gregorius de Grote dit noemde, kan alleen als je tegelijk openstaat voor de heilige Geest die licht en lering brengt. Trouwens, de bijbelse tekst vervult als het ware de rol van ontvanger-versterker voor de signalen die Gods Geest in ons hart opwekt, zodat we beter begrijpen wat de Heer ons persoonlijk te zeggen heeft.

Voor het betere begrip van mystieke teksten uit de christelijke traditie doen jullie ook een beroep op conferenciers.

Een aandachtige, gelovige en dialogerende lezing van de geschriften van geestelijke leiders vergt voorbereiding. We trekken daartoe competente sprekers aan die ons hierbij behulpzaam kunnen zijn. Zij verzorgen het inleidende gedeelte van de avond: een mystieke figuur of een tekstgenre wordt tegen de achtergrond en de actualiteit van een geestelijke stroming geplaatst; het vaak stekelige karakter van oude beeldtaal krijgt zijn verklaring vanuit gewijzigde antropologische of theologische inzichten; soms wordt ook al een aantal leessleutels aangereikt. Zo was Lieve Uyttenhove onze gids in het

Broeder Gueric Aerden oco in gesprek met een deelnemer van 'Wachters bij de bron'.
© foto: Godsvriendenhuis Herent.

oeuvre van Jan van Ruusbroec. Herman Teule en Joris Van Ael maakten ons dan weer vertrouwd met de Oost-Syrische spiritualiteit die de stempel drukte op de werken van markante figuren zoals Isaak de Syriër en Johannes van Dalyata. En broeder Gueric Aerden van de abdij van Zundert ontsloot onlangs nog de geschriften van zijn middeleeuwse naamgenoot en ordesbroeder Gueric van Igny. Eerder deed hij dat al voor de mystiek van Willem van Saint-Thierry. Toch kun je pas echt smaken wat de grote Godsvrienden aan 'overvloed' hebben nagelaten, wanneer je ook hun teksten leest. Het tweede gedeelte van de avonden 'Wachters bij de Bron' is dan ook stevast aan de contemplatieve lezing, overweging en herkauwing van een of meerdere tekstpassages gewijd. Wie een snelle geestelijke hap verwacht, zal daarbij bedrogen uitkomen. De gekozen tekst geeft immers meestal pas smaak wanneer je hem geduldig laat

inwerken in een waakzaam en onthecht hart.

Totdat de lezer ook zelf 'overstroomt'...

Dit is het moment waarop de lezer zich in Gods nabijheid geplaatst weet, omgeven door zijn onvoorwaardelijke liefde en barmhartigheid. Hij of zij kan als het ware niet anders dan iets te delen van de rijkdom. Contemplatieve lezing wordt contemplatieve dialoog.

De deelnemers van de contemplatieve dialoog gaan in een kring rond het waterbekken van de tekst zitten?

Precies. En ze worden communicerende vaten voor elkaar. Datgene waardoor een deelnemer ten diepste werd aangesproken bij de lectuur probeert hij of zij zo zuiver mogelijk voor zichzelf te verwoorden en vervolgens met anderen te delen. In een tweede ronde is er ruimte om de tussenkomsten van anderen op zich te laten inwerken en om te ontdekken hoe de

tekst opengaat op onvermoede betekenissen. Men kan daarbij ook uiting geven aan zijn dankbaarheid om wat een ander heeft aangebracht. Verwondering en herkenning blijven zelden uit bij een goede contemplatieve dialoog. In een laatste ronde kan ieder die dat wil verwoorden wat hij of zij geleerd heeft over de eigen relatie met Christus en over de vermoedelijke impact daarvan op het dagelijkse leven. Dit gebeurt bij voorkeur in de vorm van een gebed of een wens waaruit een goed voornemen of een diep verlangen blijkt.

Die biddende afsluiting van de contemplatieve dialoog bewijst overigens andermaal dat het om meer gaat dan om een methode, een werkvorm of een manier van bezinnen. Wie binnentreedt in het leerhuis van de contemplatieve dialoog treedt niet alleen binnen in de

ruimte van een mystieke of geïnspireerde tekst maar stelt zich in geloofsvertrouwen open voor een innerlijk proces, een proces van vernieuwing door de heilige Geest die binnenvoert in de Vriendschap met God, in de dialoogerende zelfmededeling van God in Christus. Anders gezegd: de vruchten van de contemplatieve dialoog worden ervaren als het werk van Gods genade, dat altijd veel groter is dan de eigen inspanningen.

Waaruit bestaan de eigen inspanningen?

Wie in contemplatieve dialoog treedt, moet bereid zijn een aantal spelregels in acht te nemen en een zekere discipline aan de dag te leggen.

Anders dan bij een geanimeerde gedachteswisseling of een boeiende discussie vraagt de contemplatieve dialoog om een

Uit het gastenboek van 'Wachters bij de Bron'

- *Contemplatieve dialoog heeft te maken met het luisteren van de ziel. Kennis is in deze context eerder een stoorzender. Het heeft ook te maken met de stilte tussen de woorden. Zonder stilte krijgen de woorden geen diepere betekenis. Maar ik ervaar nog iets "meer"! Een vorm van sacraliteit. Flitsen van een sterke verbondenheid. Niet dat dit altijd zo is. Soms is er geen contact. Maar toch, er gebeurt altijd iets. Voor mij is "de Bron" een plek waar ik naar terug kan. Er is altijd water, soms wat brak, maar meestal helder en verkwikkend!*
- *Telkens weer verwondert het me dat ik net dátgene krijg wat ik op dat moment in mijn leven nodig heb, waar ik een stap mee verder kan.*
- *Het voelde als een eindelijk thuiskomen, bij Iemand die altijd op mij is blijven wachten, tot ik genoeg moed en kracht had om eenvoudigweg te luisteren, vanuit een vertrouwen dat Zijn stem ook voor mij klinkt.*
- *Het leerhuis van de contemplatieve dialoog vormt voor mij een uitnodiging om met ogen en oren van liefde te leren kijken en luisteren. Stilaan gaat in de woestijn van het hart een bronnetje lopen van Levend Water.*
- *Luisteren naar anderen die het woord dat ze horen laten bezinken en van daaruit meedelen wat hen treft – dit is verrijkend. Door dit delen worden de teksten op een dieper niveau tot leven gewekt.*
- *Je gaat achteraf verlicht naar huis terug, gesterkt, begrepen, bemoedigd én dankbaar.*

mate van terughoudendheid, een zekere beheersing van onze neiging tot interactief reageren op wat de ander zegt of niet zegt. Het is een kunst om het gehoorde of het gelezene even te laten rusten en in het eigen hart te bewaren zonder er onmiddellijk op in te spelen of er op te reageren. Ik noem het de kunst van het actieve en zuivere luisteren. De oefening daartoe bestaat in het loslaten van de eigen gedachten en verwoordingen om iets nieuws te kunnen ontvangen.

Maar er is meer. Om te kunnen ontvangen moeten we eerst onze eigen fundamentele armoede leren kennen en aanvaarden. Juist op deze armoede berust ons vermogen om te luisteren en het Woord te onthalen, ons vermogen ook om met anderen verbonden te zijn. En dan heb ik het over een verbondenheid die verder reikt dan solidariteit of empathie. Het gaat om de gemeenschap in Christus, in Hem die als enige bij machte is de geestelijke groei van elk individu te doen inpassen in een groter geheel.

Als vrienden van de Heer zijn we ook dienaren van elkaar.

Juist daarom mag ons spreken niet aanmatigend, belerend, therapeutisch, verdedigend of bedreigend worden. De maat van ons spreken moet beantwoorden aan de maat van ons luisteren en van onze eigen beleving. Echte communicatie

komt niet voort uit een “overschot”, een “teveel”, maar uit het besef van een gemis.

Hierin zijn we dienaar van elkaar: door te delen wat er in ons leeft, laten we God toe de ander aan te spreken. Of dat ook effectief gebeurt moeten we ons echter niet afvragen. Het zijn niet onze woorden of gedachten die dit bewerken, het is ons geloofsvertrouwen en onze vrijmoedigheid die het kanaal zijn van Gods genade. We denken dat de teksten van de Rijnlandse mystica Hildegard van Bingen, die binnenkort centraal staan op de avonden van de ‘Wachters bij de Bron’, er een perfecte illustratie van kunnen zijn. Ze dansen als het ware van vertrouwen én vrijmoedigheid, van overgave én durf, van vriendschap én dienstbaarheid.

MEER INFO:

<http://godsvriendenhuis.kapittel.be> en
<http://wachters.kapittel.be>

Sint-Sixtusabdij in herbouw en renovatie

Nieuwe locatie voor abdij Koningsoord

Guerric Aerden osco

Zeg niet te vlug dat monniken en monialen geen wendbaarheid aan de dag leggen. Als het de kwaliteit van hun spirituele leven ten goede komt, dan zijn ze er best toe bereid hun abdij binnenste buiten te keren, ja vanaf de grondvesten opnieuw op te bouwen. Als het moet zelfs honderd kilometer verderop. De trappisten-gemeenschap van Westvleteren en de monialen van abdij Koningsoord in Berkel-Enschot zijn er het mooiste voorbeeld van.

Als brouwers hebben de trappisten van de Sint-Sixtusabdij hun sporen al verdiend. Of ze het ook als bouwers kunnen waarmaken, zal dit en het komende jaar wel blijken. Rond deze tijd start immers een grootschalig bouwproject dat het aanzijn van de in 1831 gestichte cisterciënzerabdij uit de Vlaamse Westhoek grondig zal veranderen.

Aanleiding voor de bouwplannen waren de verzakkingen van de noordoostelijke vleugel ten gevolge van een slechte fundering enerzijds en uitzettingscoëfficiënten van bouwmaterialen in de noordwestelijke vleugel anderzijds. De bouw van een nieuw kwadrant met diepliggende kelders, waarin zowel de huidige abdijkerk als het oude kloosterkerkje van 1840 zal worden geïntegreerd, bleek de best te verdedigen oplossing.

Door zich dieper in te graven in de 100 meter dikke kleilaag, geven de trappisten van Westvleteren de monastieke stabiliteit een wel bijzonder concrete gestalte! Tegelijk biedt dit ingrijpende plan de gelegenheid om het hele abdijcomplex opnieuw bij de tijd te brengen. De oude slaapzaal zal plaats ruimen voor individuele cellen en de ziekenboeg wordt geoptimaliseerd. De zesentwintig koppige gemeenschap die reeds in september 2007 in het gasten-

kwartier een tijdelijk onderkomen vond, hoopt begin 2010 haar nieuwe kwartieren te kunnen betrekken.

Het totaalproject, dat zowel nieuwbouw als renovatie behelst, wordt gerealiseerd door het Antwerpse *AWG architectenbureau* van bOb van Reeth en het architectenkantoor *Lambert-Vancoppenolle* uit Roeselare. Maar het is vooral de bouwheer, met name de monikengemeenschap van Westvleteren, die de inspiratie aandraagt vanuit de eeuwenoude architecturale traditie van de cisterciënzers. Zo worden soberheid en eenvoud vertaald in de keuze

voor minimaal energieverlies en de afwijzing van het overtollige. De monastieke aandacht voor echtheid en innerlijkheid sluit dan weer nauw aan bij de verzoeking van de architect om een dierbaar gebouw vorm te geven dat de traagheid beschermt en de stilte vasthoudt. "Het klooster dient tijdloos te zijn zonder evenwel de gevoeligheden van onze tijd te willen ontkennen", aldus bOb van Reeth. De kosten van de hele bouwonderneming worden niet genoemd, maar zeker is dat de monniken van Westvleteren er niet méér om gaan brouwen. Dat laatste zou de werkdruk van de broeders al te sterk verhogen. Bouwen en brouwen hebben ieder hun maat maar het leven van de

monnik is een opmaat naar de eeuwigheid. Een opmaat die onder pressie zo licht teniet wordt gedaan.

Tien jaar geleden lazen de trappistinnen van de Onze-Lieve-Vrouweabdij van Koningsoord in de krant dat de stad Tilburg uitbreidingsplannen had. Uit het artikel bleek – tot grote consternatie van de zusters – dat hun abdij met al haar gronden vrolijk in de nieuwe bestemmingsplannen was opgenomen. De toenmalige burgemeester van de stad, de CDA'er Gerrit Brokx, werd met urgente vriendelijkheid uitgenodigd om tekst en uitleg te verschaffen voor de vergaderde gemeenschap. En inderdaad, de burgervader – die in een vorig politiek leven nog de post van staatssecretaris van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening bekleedde! – wond er

geen doekjes om: de zusters zouden binnenkort vanuit hun cel het TV-journaal (en allicht ook minder fraais) bij de burens kunnen bekijken. Nieuwe particuliere huizen zouden immers tegen de abdijsmuur komen aanschuiven. Nu hadden de trappistinnen in het verleden al meer gronden moeten afstaan aan de gemeente Berkel-Enschot, die er o.a. een winkelcentrum op neerpootte. Maar daarmee kon enigszins geleefd. De nieuwe bestemmingsplannen waren echter de druppel die de emmer deed overlopen. Hun abdij als centrum van een bruisende stadswijk, werd het spookbeeld van de zusters! Conform de cisterciënzer voorliefde voor de eenzame natuur, werd dus uitgekeken naar een nieuwe locatie. Eerst viel het oog op een afgedankt militair domein te Oisterwijk, midden een bosrijke omgeving. De monialen verklaarden zich bereid het twintigtal schreeuwelijke legerbarakken op te ruimen en de asfaltwegen

te slopen, maar een plaatselijke werkgroep van vogelliefhebbers had het zo niet begrepen. Zouden die nonnen onze vogeltjes komen storen?!

Dan maar uitzien naar een andere oplossing. Intussen begon de tijd te dringen. Groot onderhoud aan de bestaande abdijsgebouwen werd niet meer gedaan en dat kon geen jaren meer worden volgehouden. De reddende hand werd uitgestoken door de Mill Hill fathers uit Oosterbeek bij Arnhem. Hun klooster dat diende om oud-missionarissen te huisvesten, voldeed niet meer aan de eisen van de tijd. Daarom waren zij van plan een nieuw verzorgingstehuis een eind verderop te bouwen en de aftandse panden te slopen. Op de vrijgekomen gronden zouden de trappistinnen dan hun nieuwe abdij kunnen bouwen.

Omdat van de kant van de zusters toch enige dringendheid

meespeelde, waren de paters zelfs bereid hun eigen plannen versneld ingang te doen vinden. Deze geste werd door de abdij Koningsoord hogelijk gewaardeerd en met dank aanvaard. Tien jaar na dat enge kantenbericht konden zij dan eindelijk hun dromen op papier zetten, architecten onder de arm nemen en gespreksrondes aanvatten waarin alle mogelijke en onmogelijke concepten van de nieuwe abdij de revue passeerden. Intussen werd het oude klooster van de Mill Hill fathers met de grond gelijk gemaakt en spoot in november 2007 al heel wat specie voor de fundering uit de betonmolens.

2008 wordt nog een druk bouwjaar voor de cisterciënzerabdij Koningsoord-*in-transitus*. Ergens in april of mei 2009 verwachten de zusters van een *locus horroris et vastae solitudinis* weer een kloosterparadijs te hebben gemaakt waar het goed wonen zal zijn. Niemand zal het hen misgunnen.

